

Rolnummers 2031 en 2145
Arrest nr. 27/2002 van 30 januari 2002

ARREST

In zake : de prejudiciële vragen betreffende artikel 128, eerste lid, 2°, en tweede lid, en artikel 394, § 1, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, gesteld door het Hof van Beroep te Brussel en door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen en A. Alen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen

a. Bij arrest van 18 september 2000 in zake de Belgische Staat tegen F. Van Billoen, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 21 september 2000, heeft het Hof van Beroep te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Dient in het licht van de fiscale behandeling van feitelijk gescheiden echtgenoten zoals bepaald in artikel 128, eerste lid, 2°, en tweede lid, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 als een schending van het gelijkheidsbeginsel uit de artikelen 10 en 11 van de gecoördineerde Grondwet beschouwd te worden : het bepaalde in artikel 394, § 1, eerste lid, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, waar deze wetsbepaling voorschrijft dat elk gedeelte van de belasting in verband met de onderscheiden inkomsten van de echtgenoten mag worden vervolgd op al de eigen en de gemeenschappelijke goederen van beide echtgenoten, ongeacht het aangenomen huwelijksvermogensstelsel, dan wanneer dit stelsel van invordering is verbonden aan de belasting berekend voor gehuwden, terwijl de feitelijk gescheiden echtgenoten voor de berekening en vestiging van de belasting worden behandeld als alleenstaanden en terwijl deze laatsten fiscaal uitsluitend individueel kunnen gehouden zijn voor de belastingen die op hun naam werden gevestigd ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 2031 van de rol van het Hof.

b. Bij vonnis van 9 maart 2001 in zake B. Thys tegen de Belgische Staat, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 16 maart 2001, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Dient in het licht van de fiscale behandeling van feitelijk gescheiden echtgenoten zoals bepaald in artikel 128, eerste lid, 2° en tweede lid, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 en van artikel 394, § 1, van dat Wetboek, waarin wordt voorgeschreven dat elk gedeelte van belasting in verband met de onderscheiden inkomsten van de echtgenoten mag worden verhaald op al de eigen en de gemeenschappelijke goederen van beide echtgenoten als een schending van het gelijkheidsbeginsel uit de artikelen 10 en 11 van de Grondwet beschouwd te worden : het bepaalde *in fine* van dat artikel, alwaar bij invoeging van artikel 3 van de wet van 4 mei 1999, (*Belgisch Staatsblad*, 4 juni 1999, eerste uitgave) wordt gesteld : ‘ Deze twee afzonderlijke aanslagen worden evenwel, in het geval beoogd in het eerste lid, 2°, ingekohierd op naam van beide echtgenoten ’, waardoor een uitvoerbare titel wordt gecreëerd opzichtsens de feitelijk gescheiden echtgenoot die totaal geen uitstaans heeft met de onderliggende schuld noch met de inkomsten die hieraan ten grondslag liggen terwijl dergelijke titel niet wordt gecreëerd opzichtsens een alleenstaande of een ongehuwd samenwonende, die evenmin uitstaans heeft met de onderliggende schuld of de inkomsten van een ander ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 2145 van de rol van het Hof.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

a. In de zaak nr. 2031

Geïntimeerde voor het verwijzend rechtscollege heeft verzet ingesteld tegen het uitvoerend beslag onder derden dat op verzoek van de Minister van Financiën werd gelegd ten einde een fiscale schuld in te vorderen. De lastens haar ingevorderde schuld betrof achterstallige personenbelasting op het inkomen van haar toenmalige echtgenoot voor een aantal jaren die reeds meer dan vijf jaar volgden op de feitelijke scheiding van de echtgenoten en die het jaar van de wettelijke echtscheiding voorafgingen. De echtgenoten waren gehuwd onder het wettelijk stelsel.

Het verzet werd ontvankelijk en gegrond verklaard, inzonderheid omdat de aanslagen enkel op naam van de toenmalige echtgenoot van geïntimeerde werden gevestigd en naar diens adres werden verstuurd zodat geïntimeerde geen mogelijkheid had gehad om zich ertegen te verweren en de miskennis van het recht van verdediging volstond om het beslag op te heffen. In hoger beroep handhaaft de Belgische Staat, appellant, zijn stelling dat de geïntimeerde rechtens gehouden blijft om de fiscale schuld van haar gewezen echtgenoot te betalen.

Verwijzend naar de artikelen 394, § 1, eerste lid, 394bis, en 128 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (W.I.B. 1992) stelt het Hof van Beroep vast dat de fiscus naar omstandigheden de feitelijke toestand van de belastingplichtige laat primeren op zijn burgerlijke staat als gehuwde. Het vergelijkt hierbij de toestand van de feitelijk samenwonenden en de feitelijk gescheiden echtgenoten en stelt de vraag of het met het gelijkheidsbeginsel bestaanbaar is dat personen die niet samenwonen of partners die ongehuwd samenleven zowel voor de berekening als voor de invordering van de inkomstenbelasting worden beschouwd als alleenstaanden, terwijl feitelijk gescheiden gehuwden voor de berekening en de vestiging van de belasting wel als alleenstaanden worden beschouwd, maar voor de invordering ervan onderworpen blijven aan het stelsel van samenwonende gehuwden zodat op hen een belasting verhaalbaar is die stoelt op een belastbare grondslag waarmee ze fiscaal niets te maken hebben. Omdat het antwoord op die vraagstelling relevant is voor de oplossing van het geschil, heeft het Hof van Beroep ambtshalve de vraag gesteld.

b. In de zaak nr. 2145

Eiseres voor de beslagrechter, die, gehuwd onder het wettelijk stelsel, verschillende jaren feitelijk gescheiden leefde van haar echtgenoot, van wie zij inmiddels ook wettelijk gescheiden is, vordert opheffing te horen verlenen voor het lastens haar (en haar gewezen echtgenoot) gelegde uitvoerende beslag onder derden uit hoofde van niet-betaling van personenbelasting verschuldigd over een aanslagjaar tijdens hetwelk zij niet meer samenleefden en dat het jaar van de wettelijke echtscheiding voorafging.

Eiseres stelt voor verschillende prejudiciële vragen te stellen. De beslagrechter verwijst naar het *sub* I.a) vermelde arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 18 september 2000 om een voorgestelde prejudiciële vraag niet te stellen. In afwachting van het arrest van het Arbitragehof op die vraag, wordt de procedure geschorst.

De beslagrechter stelt tegelijk vast dat tussen de beide zaken ook een verschil bestaat, namelijk doordat in de *sub* I.a) vermelde zaak ten laste van slechts één van beide echtgenoten - die niet de geïntimeerde was - werd ingekohierd en er derhalve enkel die uitvoerbare titel was, terwijl in de voorliggende zaak twee afzonderlijke aanslagen ten laste van de beide gewezen echtgenoten werden ingekohierd waardoor er een uitvoerbare titel ten laste van beiden bestaat, zodat in beginsel ook ten aanzien van eiseres kan worden uitgevoerd, zoals dat het geval zou zijn voor elke andere uitvoerbare titel ten laste van een alleenstaande. De verwijzende rechter stelt de vraag of de inkohiering ten laste van de feitelijk gescheiden echtgenoot, die geen enkel voordeel heeft geput uit de betwiste inkomsten en er niets mee uit te staan heeft, wel in overeenstemming is met het gelijkheidsbeginsel, nu ten laste van een alleenstaande of een ongehuwd samenwonende geen inkohiering tot invordering van andermans belasting kan geschieden. Ter aanvulling van de *sub* I.a) vermelde prejudiciële vraag wordt dan ook de *sub* I.b) vermelde prejudiciële vraag gesteld.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

a. *De zaak nr. 2031*

Bij beschikking van 21 september 2000 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 16 oktober 2000 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 28 oktober 2000.

De Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, heeft een memorie ingediend bij op 1 december 2000 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 6 februari 2001 en 20 maart 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld respectievelijk met de rechters L. Lavrysen en A. Alen.

b. *De zaak nr. 2145*

Bij beschikking van 16 maart 2001 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Bij beschikking van 28 maart 2001 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 11 april 2001 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 28 april 2001.

Memories zijn ingediend door :

- de Ministerraad, bij op 25 mei 2001 ter post aangetekende brief;
- B. Thys, wonende te 1080 Brussel, Zeepaardjesstraat 6/4, bij op 25 mei 2001 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 22 juni 2001 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikkingen van 28 februari 2001 en 28 juni 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 21 september 2001 en 21 maart 2002.

Bij beschikking van 3 oktober 2001 heeft het Hof de zaken in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 23 oktober 2001.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 4 oktober 2001 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 23 oktober 2001 :

- zijn verschenen :
- . Mr. O. Verschaeve *loco* Mr. Y. De Gratie, advocaten bij de balie te Brussel, voor B. Thys;
- . Mr. L. Van Helshoecht, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers A. Alen en P. Martens verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- zijn de zaken in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Zaak nr. 2031

Memorie van de Ministerraad

A.1. Het in de prejudiciële vraag opgeworpen verschil in behandeling bestaat volgens de Ministerraad erin dat alle (categorieën van) gehuwden, wat de invordering van de personenbelasting betreft, als gehuwden worden beschouwd, terwijl er, wat de berekening van de personenbelasting betreft, een onderscheid wordt gemaakt tussen de samenwonende gehuwden en de feitelijk gescheiden gehuwden, waarbij laatstgenoemden als alleenstaanden worden beschouwd.

De vraag kan ook aldus worden begrepen dat dient te worden onderzocht of het gebrek aan onderscheid tussen samenwonende gehuwden en feitelijk gescheiden gehuwden ten aanzien van de invordering van de belasting, doordat beide categorieën van gehuwden gezamenlijk blijven instaan voor de betaling van de op hun beider inkomen gevestigde belasting, bestaanbaar is met het (wel tussen beide categorieën gemaakte) onderscheid inzake de aanslagvoet van de belasting, doordat de eerste categorie gezamenlijk en de tweede categorie afzonderlijk aangeslagen wordt.

Hiermee wil de Ministerraad aantonen dat, indien het beoogde onderscheid, dat om technische redenen in de fiscale wet als een fictie werd ingevoerd - doordat de echtgenoten burgerrechtelijk hoe dan ook tot het definitief worden van een eventuele echtscheiding steeds als gehuwden beschouwd blijven - , ongrondwettig wordt beoordeeld, de fiscale fictie hetzij verder moet worden doorgetrokken (waardoor het huwelijksvermogensstelsel wegens de feitelijke scheiding overboord dient te worden gegooid), hetzij afgeschaft dient te worden en er op fiscaal vlak geen rekening mag worden gehouden met de feitelijke scheiding.

Een tweede verschil in behandeling dat in de prejudiciële vraag vervat ligt, zou het verschil kunnen zijn dat bestaat tussen feitelijk gescheiden gehuwden en alleenstaanden, waarbij de eerste categorie wel en de tweede categorie niet voor de belasting gevestigd op het inkomen van iemand anders kan worden aangesproken.

A.2. Een eerste onderscheid dat uit de prejudiciële vraag zou worden afgeleid - namelijk dat tussen samenwonende en feitelijk gescheiden gehuwden -, bestaat, wat de invordering van de belasting betreft - waarover het uiteindelijk toch gaat -, in wezen niet : ter zake worden beide categorieën van gehuwden immers gelijk behandeld.

De - deze problematiek doorkruisende - vergelijking tussen de vestiging en de invordering van de belasting is bij de grondwettigheidsbeoordeling niet dienend : het betreft namelijk twee verschillende wettelijke regelingen - de vestiging enerzijds, de invordering anderzijds - die elk beantwoorden aan een specifieke doelstelling, zodat elke regeling volgens haar eigen inhoud toegepast en onderzocht moet worden. In het licht daarvan lijkt een vergelijking tussen beide wettelijke regelingen niet pertinent.

A.3. De formulering van de prejudiciële vraag maakt het ook mogelijk een tweede verschil in behandeling ter discussie te stellen, namelijk de verschillende behandeling van feitelijk gescheiden gehuwden en alleenstaanden. Terwijl beide categorieën van personen voor de berekening van de personenbelasting gelijk worden behandeld - beiden worden immers als alleenstaanden beschouwd - worden zij ten aanzien van de invordering verschillend behandeld : de feitelijk gescheiden gehuwden worden als gehuwden beschouwd, waardoor zij ook voor de belasting op het inkomen van de andere echtgenoot kunnen worden aangesproken, terwijl alleenstaanden nooit gehouden kunnen zijn tot betaling van de belasting gevestigd op het inkomen van iemand anders.

Ofschoon ook hier zou kunnen worden aangevoerd dat het gaat om een doorkruisende vergelijking van twee verschillende wettelijke regelingen - waardoor men zou kunnen besluiten tot niet-vergelijkbaarheid - oordeelt de Ministerraad dat zelfs bij de algehele beschouwing van de (beide) regelingen (van vestiging en invordering) in ieder geval geen sprake kan zijn van een ongerechtvaardigde ongelijke behandeling.

A.4. Tussen beide categorieën van personen bestaat immers een objectief verschil. De categorie van de feitelijk gescheiden gehuwden betreft namelijk een categorie van personen die door een juridische band verbonden zijn, te weten een door de wetgever nog steeds als geldig (en geldend) beschouwd huwelijk, met alle gevolgen van dien. Er wordt immers uitsluitend rekening gehouden met de beëindiging van de naleving van de verplichting tot samenwoning, ongeacht of die nu voortvloeit uit een rechterlijke beslissing dan wel uit een feitelijke toestand.

De feitelijke scheiding is dan ook zonder juridisch gevolg ten aanzien van de schuldeisers van de beide echtgenoten. Aangezien ook de ontvanger der belastingen na de vestiging van de belasting een schuldeiser is, blijven de invorderingsmogelijkheden waarover hij beschikt, onverkort bestaan ten aanzien van de beide echtgenoten, ongeacht of zij samenwonen dan wel feitelijk gescheiden zijn. Er anders over oordelen, zou tot gevolg hebben dat er een onverantwoorde discriminatie wordt gecreëerd tussen verschillende categorieën van schuldeisers, namelijk de ontvangers der belastingen en de andere schuldeisers.

A.5. De Ministerraad beklemtoont dat de belastingen met betrekking tot inkomsten die de huwgemeenschap ten goede komen, krachtens de fiscale wet een aan beide echtgenoten gemeenschappelijke schuld uitmaken die op basis van artikel 1414 van het Burgerlijk Wetboek zowel op het eigen vermogen van elk der echtgenoten als op het gemeenschappelijk vermogen verhaald mag worden en waarvoor elk der echtgenoten, krachtens artikel 1440, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, met al zijn goederen instaat na de verdeling van de huwgemeenschap. De omstandigheid dat de belasting met toepassing van artikel 128 van het W.I.B. 1992 wordt gevestigd op naam van telkens één echtgenoot, heeft overigens niet tot gevolg dat de inkomsten die tot de belastingen aanleiding hebben gegeven, niet tot het actief van de huwgemeenschap van de echtgenoten moeten worden gerekend.

Op grond van artikel 394 van het W.I.B. 1992 mag de betaling van de belasting, ongeacht het aangenomen huwelijksvermogensstelsel, worden verhaald op al de eigen en gemeenschappelijke goederen van de beide echtgenoten, met uitzondering van de goederen die op geen enkele wijze tijdens het huwelijk zijn verworven, noch middels gemeenschappelijke inkomsten, noch middels de eigen inkomsten van de andere echtgenoot. De regel blijft van toepassing ongeacht de gesplitste inkohiering van de belasting ten laste van elk der echtgenoten afzonderlijk in geval van feitelijke scheiding of bij een echtscheidingsprocedure. De feitelijke scheiding doet geen afbreuk aan de verhaalmogelijkheden van de fiscus. De Ministerraad haalt rechtspraak aan waarin dit wordt bevestigd en verwijst verder naar de rechtspraak van het Arbitragehof (nr. 39/96 van 27 juni 1996). Hierin wordt uitdrukkelijk het principe erkend dat de feitelijk gescheiden echtgenoot op grond van artikel 295 van het W.I.B. 1964 (thans artikel 394 van het W.I.B. 1992) gehouden is tot de belastingschuld die ten name van de andere echtgenoot is gevestigd.

A.6. Dit alles toont aan dat er in wezen geen verschil in behandeling bestaat omdat de categorieën die ten aanzien van de invordering van de belastingschuld het best vergelijkbaar zijn, te weten de samenwonende en feitelijk gescheiden gehuwden, op dezelfde wijze worden behandeld.

Het onderscheid tussen gehuwde en niet-gehuwde personen ten aanzien van de invordering van de belasting, vloeit voort uit het al dan niet toepasselijk zijn van het huwelijksvermogensrecht en de onderlinge bijdrageplicht. Het betreft een objectief - want op het burgerlijk recht gegrond - onderscheid dat redelijk verantwoord is door het volkomen verschillend statuut van alleenstaanden en gehuwden wat hun inkomsten en vermogensrecht betreft. Het is

immers niet zo dat feitelijk gescheiden gehuwden gehouden worden tot betaling van de belastingen op andermans inkomen, maar op het inkomen dat vermogensrechtelijk aan hen gemeen is.

A.7. Wat artikel 128 van het W.I.B. 1992 betreft, beklemtoont de Ministerraad dat de afzonderlijke berekening van de belasting bij feitelijke scheiding beschouwd moet worden als een gunstmaatregel die de verhoogde kosten van levensonderhoud bij het afzonderlijk wonen helpt op te vangen en die een correcte fiscale behandeling van onder meer onderhoudsgelden bij een feitelijke scheiding mogelijk maakt. Het is niet mogelijk anders te handelen, op gevaar af de echtgenoot te belasten op het volledige bedrag van zijn netto-inkomsten (met inbegrip van de aan de andere echtgenoot toegekende onderhoudsuitkering, aangezien zij, na eerst afgetrokken te zijn van diens inkomsten, toch opnieuw daarbij moet worden gevoegd als een inkomen van de andere echtgenoot), zonder hem enige belastingvermindering toe te kennen uit hoofde van de andere echtgenoot (waarvan de inkomsten bij de zijne worden gevoegd) en van zijn kinderen (waarvan hij in feite de last draagt, rechtstreeks of door bemiddeling van de andere echtgenoot). Voor die afwijkende behandeling van feitelijk gescheiden echtgenoten op het vlak van het belastingtarief is er bijgevolg een objectieve, redelijke en pertinente verantwoording.

Overigens heeft het Arbitragehof in het eerder vermelde arrest nr. 39/96 gesteld dat « de afwijking van het beginsel van de gezamenlijke inkohiering op naam van gehuwde echtgenoten [...], ten aanzien van de feitelijk gescheiden echtgenoten [kan] worden gewettigd op grond van de overweging dat men feitelijk gescheiden echtgenoten niet kan verplichten elkaar jaarlijks alle bestanddelen van hun persoonlijk inkomen mede te delen ».

Zaak nr. 2145

Memorie van de Ministerraad

A.8. De Ministerraad betwist de pertinentie van de gestelde prejudiciële vraag. Allereerst omdat het derde lid van artikel 128 van het W.I.B. 1992 slechts van toepassing is vanaf het aanslagjaar 2000, terwijl het geschil betrekking heeft op het aanslagjaar 1999 (inkomsten 1998). Vervolgens omdat de belasting op naam van beide echtgenoten werd gevestigd, met toepassing van artikel 126 van het W.I.B. 1992, en niet op naam van elk afzonderlijk, met toepassing van artikel 128 van het W.I.B. 1992. Uit de overgelegde stukken blijkt immers dat de echtgenoten, volgens de uittreksels uit het rijksregister, eerst vanaf 11 augustus 1998 feitelijk gescheiden zijn en de aanslag bijgevolg pas voor het aanslagjaar 2000 (inkomsten 1999) - dit is het jaar volgend op de feitelijke scheiding - op naam van elke echtgenoot afzonderlijk zal worden gevestigd.

Aangezien de te toetsen norm geen rol kan spelen in de oplossing van het geschil, dient deze niet te worden beoordeeld en betreft de prejudiciële vraag een louter academische juridische raadpleging.

A.9. In subsidiaire orde gaat de Ministerraad in op het betwiste onderscheid tussen de gehuwde maar feitelijk gescheiden echtgenoten en de niet gehuwde personen, ongeacht of zij samenwonend dan wel alleenstaand zijn.

A.10. In eerste instantie wordt aangevoerd dat het gaat om in wezen niet voldoende vergelijkbare categorieën. In zoverre die categorieën toch als vergelijkbaar zouden worden beschouwd, is er geen sprake van een ongerechtvaardigde ongelijke behandeling.

Tussen beiden bestaat allereerst een objectief verschil, namelijk het bestaan van een huwelijk voor de eerstgenoemden, met alle - ook voor de invordering - belangrijke patrimoniale gevolgen. Voor ongehuwd samenwonenden bestaat geen juridisch statuut dat gekenmerkt wordt door een geheel van regels betreffende de staat van de betrokken personen en de rechten en verplichtingen die daaraan verbonden zijn. De wet van 23 november 1998 tot invoering van de wettelijke samenwoning heeft niet tot gevolg gehad dat op het vlak van de invordering van belastingen bepalingen zouden zijn ingevoerd die soortgelijk zijn aan die voor gehuwden.

Voor de verantwoording van de behandeling van de feitelijk gescheiden gehuwden zoals de samenwonende gehuwden (en niet de niet gehuwde samenwonenden en alleenstaanden) herhaalt de Ministerraad het in de zaak nr. 2031 aangevoerde standpunt en voegt eraan toe dat het Hof in zijn arrest nr. 51/99 van 5 mei 1999 heeft gesteld dat artikel 394, § 1, van het W.I.B. 1992 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt in zoverre het de echtgenoten van personen die inkomstenbelastingen verschuldigd zijn, verschillend behandelt ten opzichte van echtgenoten van personen die gelijk welke schuld verschuldigd zijn.

A.11. Wat het nieuwe, bij de wet van 4 mei 1999 vanaf het aanslagjaar 2000 ingevoerde derde lid van artikel 128 van het W.I.B. 1992 betreft, op grond waarvan de feitelijk gescheiden echtgenoten elk een afzonderlijke aangifte in de personenbelasting indienen en elke aanslag, hoewel bepaald naar de respectieve inkomsten van elke echtgenoot, voortaan op naam van beide echtgenoten wordt ingekohierd, verwijst de Ministerraad naar een advies van de Raad van State dat aan de basis ervan ligt.

De Raad van State voerde immers aan dat het kohier, evenals een vonnis, per definitie slechts een uitvoerbare titel oplevert tegen de personen die daarin worden genoemd. Ofschoon de betaling van een belasting die slechts ten laste van één (feitelijk gescheiden) echtgenoot was ingekohierd, bij de andere echtgenoot mag worden (en werd) gevraagd, kan de afdwinging ervan, volgens de Raad van State, bij gebreke van titel die tegen de andere echtgenoot uitvoerbaar is, slechts voor de burgerlijke rechtbank geschieden. De administratie van haar kant blijft van oordeel dat een kohier op naam van één echtgenoot een voldoende grondslag vormt om alle goederen van beide echtgenoten in beslag te nemen in alle gevallen waarin artikel 394 van het W.I.B. 1992 of de artikelen 1414 en 1440 van het Burgerlijk Wetboek toestaan de door die ene echtgenoot aangegane belastingschuld te verhalen op alle goederen van beide echtgenoten en dat de betwiste wetswijziging derhalve niet noodzakelijk was. Het bij diezelfde gelegenheid ingevoerde artikel 393bis van het W.I.B. 1992 legt de wijze vast waarop de belasting gevestigd op de inkomsten van één feitelijk gescheiden echtgenoot, moet worden ingevorderd ten laste van de andere echtgenoot.

Memorie van eiseres voor de verwijzende rechter

A.12. In haar feitenanalyse vermeldt eiseres voor de verwijzende rechter dat zij reeds sedert mei 1997 gescheiden leeft van haar (gewezen) echtgenoot en dat zij daartoe op 16 oktober 1997 een beschikking van de vrederechter had verkregen, zodat de fiscus voor het aanslagjaar 1999 (inkomsten 1998) toepassing diende te maken van artikel 128 van het W.I.B. 1992.

A.13. Ten gronde is zij van oordeel dat er sprake is van een discriminatie tussen gehuwde en gescheiden belastingplichtigen en anderen, die geen grondslag vindt in een objectieve rechtsgrond. Het door de wet opgelegde onderscheid is objectief gezien nog minder te verklaren wanneer gehuwde belastingplichtigen nadien scheiden : artikel 394 van het W.I.B. 1992 behoudt een fiscale solidariteit van gescheiden echtgenoten, die niet aan die solidariteit zouden worden onderworpen indien ze nooit gehuwd waren geweest. Om die reden moet de gestelde prejudiciële vraag bevestigend worden beantwoord.

- B -

B.1.1. De prejudiciële vragen betreffen de artikelen 128, eerste lid, 2°, en tweede lid, en 394, § 1, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (hierna afgekort : W.I.B. 1992).

Artikel 128, eerste lid, 2°, en tweede lid, W.I.B. 1992 luidt :

« Voor de toepassing van deze afdeling en voor de berekening van de belasting worden gehuwde personen niet als echtgenoten maar als alleenstaanden aangemerkt :

[...]

2° vanaf het jaar na dat waarin de feitelijke scheiding heeft plaatsgevonden, voor zover die scheiding in het belastbare tijdperk niet ongedaan is gemaakt;

[...]

In deze gevallen worden twee afzonderlijke aanslagen gevestigd en wordt de belasting voor elke betrokkene bepaald naar zijn eigen inkomsten en die van zijn kinderen waarvan hij het wettelijk genot heeft. »

Artikel 3 van de wet van 4 mei 1999 heeft die bepaling als volgt vervolledigd :

« Deze twee afzonderlijke aanslagen worden evenwel, in het geval beoogd onder het eerste lid, 2°, ingekohierd op naam van de beide echtgenoten ».

Artikel 394, § 1, van hetzelfde Wetboek, vóór de wijziging ervan bij artikel 7 van de wet van 4 mei 1999, luidt :

« Elk gedeelte van de belasting in verband met de onderscheiden inkomsten van de echtgenoten alsook de voorheffing ingekohierd op naam van één van hen, mag ongeacht het aangenomen huwelijksvermogensstelsel worden vervolgd op al de eigen en de gemeenschappelijke goederen van beide echtgenoten.

Het gedeelte van de belasting in verband met de inkomsten van één van de echtgenoten, die hem eigen zijn op grond van zijn huwelijksvermogensstelsel, alsook de roerende voorheffing en de bedrijfsvoorheffing, ingekohierd op naam van één van hen, mogen evenwel niet worden vervolgd op de eigen goederen van de andere echtgenoot wanneer deze aantoon:

1° dat hij ze bezat vóór het huwelijk;

2° of dat zij voortkomen van een erfenis of van een schenking door een andere persoon dan zijn echtgenoot;

3° of dat hij ze heeft verworven door middel van fondsen die voortkomen van de realisatie van dergelijke goederen;

4° of dat hij ze heeft verkregen met inkomsten die eigen zijn op grond van zijn huwelijksvermogensstelsel. »

B.1.2. De in de zaak nr. 2145 gestelde vraag betreft het laatste lid van artikel 128 van het W.I.B. 1992, zoals het in die bepaling is toegevoegd bij de wet van 4 mei 1999. De Ministerraad is van oordeel dat de vraag niet ter zake dienend is voor de beslechting van het geschil dat voor de verwijzende rechter hangende is, aangezien die bepaling pas vanaf het aanslagjaar 2000 van toepassing is, terwijl het geschil handelt over het aanslagjaar 1999.

B.1.3. Het staat aan de verwijzende rechter vast te stellen welke bepaling van toepassing is op het aan hem voorgelegde geschil. Het Hof vermag die beoordeling niet te bekritisieren.

B.1.4. Uit de prejudiciële vragen blijkt dat het Hof wordt ondervraagd, enerzijds, over de gelijke behandeling van samenwonende en feitelijk gescheiden echtgenoten, en, anderzijds, over de verschillende behandeling van feitelijk gescheiden echtgenoten en alleenstaanden, al dan niet samenwonend, met betrekking tot de regels betreffende de invordering van de belasting. Krachtens de voormelde bepalingen beschikt de belastingadministratie over de mogelijkheid de belastingschuld van één van de echtgenoten in te vorderen op de gemeenschappelijke goederen en op de goederen die eigen zijn aan de andere echtgenoot, ongeacht het huwelijksvermogensstelsel, tenzij de betrokken echtgenoot bewijst dat het gaat om goederen opgesomd in artikel 394, § 1, tweede lid, van het W.I.B. 1992. Die mogelijkheid bestaat tevens ten aanzien van feitelijk gescheiden echtgenoten, die alsdan, wat de invordering van de belasting betreft, worden behandeld als samenwonende echtgenoten, en verschillend van alleenstaanden.

Ten aanzien van de gelijke behandeling van samenwonende en feitelijk gescheiden echtgenoten

B.2.1. Het Hof dient allereerst de gelijke behandeling van samenwonende en feitelijk gescheiden echtgenoten, met betrekking tot de invordering van de verschuldigde belasting, te toetsen aan de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, inzonderheid rekening houdend met de vaststelling dat beide categorieën van echtgenoten, wat de vestiging van de belasting op de eigen inkomsten voor elk van beide categorieën betreft, verschillend worden behandeld.

B.2.2. Krachtens artikel 126 van het W.I.B. 1992 wordt de aanslag van echtgenoten gevestigd op naam van beide echtgenoten. Op grond van artikel 128, eerste lid, 2°, van het W.I.B. 1992, worden gehuwde personen vanaf het jaar na dat waarin de feitelijke scheiding plaatsgreep, evenwel niet als echtgenoten maar als alleenstaanden beschouwd voor zover de scheiding in het belastbare tijdperk niet ongedaan is gemaakt, en worden dan twee afzonderlijke aanslagen gevestigd.

B.2.3. Ondanks de afzonderlijk gevestigde aanslag blijven de feitelijk gescheiden echtgenoten, zoals samenwonende echtgenoten, samen instaan voor de belastingschuld. Luidens artikel 394, § 1, van het W.I.B. 1992 mag immers elk gedeelte van de belasting in verband met de onderscheiden inkomsten van de echtgenoten, ongeacht niet alleen het aangenomen huwelijksvermogensstelsel, maar ook de feitelijke toestand van samenwoning of feitelijke scheiding, worden vervolgd op al de eigen en de gemeenschappelijke goederen van beide echtgenoten, uitgenomen in de gevallen in dat artikel bepaald.

B.3.1. Artikel 128 van het W.I.B. 1992 wijkt af van het in artikel 126 van dat Wetboek vervatte beginsel van de gezamenlijke inkohiering op naam van beide echtgenoten.

Het verschil in behandeling van beide categorieën van echtgenoten berust op een objectief gegeven, namelijk het al dan niet ernstig verstoord zijn van de echtelijke relatie, voor zover de ernstige verstoring een duurzaam karakter vertoont. De afwijking van het beginsel van de gezamenlijke inkohiering op naam van beide echtgenoten kan, ten aanzien van de feitelijk gescheiden echtgenoten, worden gewettigd, zoals het Hof in zijn arrest nr. 39/96 (B.3.3) heeft vastgesteld, op grond van de overweging dat men feitelijk gescheiden echtgenoten niet kan verplichten elkaar jaarlijks alle bestanddelen van hun persoonlijk inkomen mede te delen.

B.3.2. Overigens is het Hof in zijn arrest nr. 51/99 (B.4) ervan uitgegaan dat, aangezien de opbrengst van de belasting wordt aangewend voor overheidsuitgaven die gericht zijn op het algemeen belang, moet worden aangenomen dat de procedure van invordering mag afwijken van de regels van het gemeen recht, en het Hof was van oordeel dat artikel 394, § 1, van het W.I.B. 1992 wat dat betreft bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.4.1. Het Hof dient te dezen evenwel na te gaan of de gelijke behandeling van beide categorieën van echtgenoten - samenwonende en feitelijk gescheiden echtgenoten - ten aanzien van de invordering van de verschuldigde belastingen, gelet op bovenstaande regeling betreffende de inkohiering, de toetsing aan de artikelen 10 en 11 van de Grondwet kan doorstaan.

B.4.2. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is. Dezelfde regels verzetten er zich overigens tegen dat categorieën van personen, die zich ten aanzien van de aangevochten maatregel in wezenlijk verschillende situaties bevinden, op identieke wijze worden behandeld, zonder dat daarvoor een redelijke verantwoording bestaat.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.5.1. Uit de parlementaire voorbereiding van artikel 394 van het W.I.B. 1992 blijkt dat de wetgever een bepaling heeft willen handhaven, die afwijkt van het gemeen recht, met de bedoeling « een gemakkelijk realiseerbare fraude inzake invordering van belastingen te beletten » (*Parl. St.*, Kamer, 1980-1981, nr. 716/8, p. 57). De wetgever heeft in het bijzonder elke mogelijkheid tot heimelijke verstandhouding tussen de echtgenoten ten nadele van de Schatkist willen vermijden. Uit de parlementaire voorbereiding vloeit tevens voort dat de wetgever met die maatregel wilde dat de rechten van de Schatkist op dezelfde wijze gegarandeerd zouden worden ten aanzien van de echtgenoten, ongeacht of hun huwelijksstelsel een stelsel van gemeenschap of van scheiding van goederen is (*ibid.*).

B.5.2. Artikel 394, § 1, van het W.I.B. 1992, dat de invordering toestaat van elk gedeelte van de belasting met betrekking tot de onderscheiden inkomsten van de echtgenoten op de eigen goederen van de beide echtgenoten, is een relevante maatregel ten aanzien van de door de wetgever nagestreefde doelstelling: de mogelijkheid vermijden van een heimelijke verstandhouding tussen echtgenoten, die ook aanwezig kan zijn wanneer zij feitelijk gescheiden zijn. De feitelijke scheiding van echtgenoten heeft in geen enkel opzicht een weerslag op de gevolgen van hun huwelijksvermogensstelsel: de maatregelen die zij zouden hebben genomen om het vermogen van één van hen tegen vervolgingen veilig te stellen, zouden aan de fiscus kunnen worden tegengeworpen. De wetgever heeft dus, zonder het gelijkheidsbeginsel te schenden, zich ervan kunnen onthouden af te wijken van de regel van

artikel 394, § 1, van het W.I.B. 1992 ten voordele van feitelijk gescheiden echtgenoten, omdat een dergelijke scheiding de rechtstoestand van hun goederen niet wijzigt.

B.5.3. Overigens is het aangewende middel om de doelstelling te bereiken niet onevenredig, aangezien het voor de echtgenoot van de belastingschuldige overeenkomstig artikel 394, § 1, tweede lid, van het W.I.B. 1992 mogelijk was te ontsnappen aan een invordering van de belasting op de eigen goederen, indien hij aantoont dat hij zich in één van de vier in die bepaling opgesomde gevallen bevindt. Bovendien, indien de feitelijke scheiding uitloopt op een echtscheiding, kan in de regel rekening worden gehouden met de door de echtgenoot van de belastingschuldige betaalde belastingschuld bij de vereffening van het huwelijksvermogensstelsel.

B.6. In zoverre artikel 128 van het W.I.B. 1992 voorziet in een verschillende behandeling van de samenwonende en feitelijk gescheiden echtgenoten, wat betreft de inkohiering van de belasting, en in zoverre artikel 394, § 1, van het W.I.B. 1992 voorziet in een gelijke behandeling van die beide categorieën van echtgenoten, wat betreft de invordering van de verschuldigde belasting, zijn die bepalingen niet discriminerend.

In zoverre zij die identieke behandeling aanklagen, dienen de prejudiciële vragen ontkennend te worden beantwoord.

Ten aanzien van de verschillende behandeling van feitelijk gescheiden echtgenoten, enerzijds, en de alleenstaanden en ongehuwd samenwonenden, anderzijds

B.7. In de beide prejudiciële vragen gaat het eveneens erom het verschil in behandeling, inzake de invordering van de verschuldigde belasting, tussen de feitelijk gescheiden echtgenoten, enerzijds, en de alleenstaanden en ongehuwd samenwonenden, anderzijds, zoals dat voortvloeit uit artikel 394 van het W.I.B. 1992, te toetsen aan de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Het Hof houdt te dezen geen rekening met de rechtssituatie van de ongehuwd samenwonenden die een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd vermits de aan de verwijzende rechter voorgelegde feiten voorafgaan aan de inwerkingtreding van titel *Vbis* van het Burgerlijk Wetboek betreffende de wettelijke samenwoning.

B.8. Het verschil in behandeling tussen feitelijk gescheiden echtgenoten, enerzijds, en ongehuwd samenwonenden, anderzijds, is niet zonder redelijke verantwoording wanneer het erom gaat de regels met betrekking tot de invordering van de verschuldigde belasting vast te stellen. Aangezien, zoals in het antwoord op de eerste prejudiciële vraag is gebleken, de verantwoording voor artikel 394, § 1, van het W.I.B. 1992 verband houdt met de eigenheid van de vermogensrechtelijke toestand van gehuwden en aangezien de feitelijke scheiding geen enkele invloed heeft op de gevolgen van het huwelijksvermogensstelsel, kon de wetgever om dezelfde redenen als vermeld in B.5.2, zonder het gelijkheidsbeginsel te schenden, besluiten het stelsel van de belastingschuld van echtgenoten niet uit te breiden tot personen die met een belastingschuldige geen enkele juridische band hebben, zelfs indien zij met hem samenwonen.

Dezelfde verantwoording geldt *a fortiori* voor het verschil in behandeling ten aanzien van de alleenstaande belastingplichtigen.

B.9. In zoverre zij dat verschil in behandeling betreffen, dienen de prejudiciële vragen ontkennend te worden beantwoord.

Om die reden,

het Hof

zegt voor recht :

De artikelen 128, eerste lid, 2°, en tweede lid, en 394, § 1, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 30 januari 2002.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Arts